

inimicorū dilectione, quippe qui super iustos & iniustos sibi inimicos, & pluit & solē suum oriri facit. Sed neque Christum: Si enim cū inimici essemus, reconciliati sumus Deo, per mortē filij eius: multo magis reconciliati, salui erimus, in vita ipsius. Porro etiā mercedis adiectione, ad hanc dilectionē nos inuitat: quoniam etiā publicani amicos diligūt & Aethnici, præter quos, verē Christianos amplius oportet facere. Publicani sunt qui à fisco vectigalia conducunt, Romanis olim habiti in precio, vt manifestum est ex Tullij oratione, pro lege Manlia: Iudeis autē iniustum hominis genus, quod cōtra libertatē patriā, Romanis eos pēdere tributa cogebant.

† *Estote ergo vos perfecti, sicut & pater vester cælestis perfectus est.*

† Lu. 6. e
De sum-
ma trini-
ta. cap.
Damna-
mus.

Ipsū sicut, vt dicunt, non dicit omnimodam similitudinē. Quis enim hominū eō perfectionis, quæ in patre cælesti est, euadere potest? Sed est sensus: Quem admodū perfectē et planē diligit oēs, bonaq; sua omnibus cōmunicat pater cælestis, probis & improbis, ita & vos erga amicos & inimicos, perfectiorem oportet habere dilectionē, quā Aethnici aut Publicani, vt amicos diligatis simul & inimicos. Alioqui discedetis à perfecta illa dilectione patris cælestis. Certē pro eo quod, mat. habet: Estote perfecti, Lucas habet: Estote misericordes, vt de perfectione dilectionis intelligit videatur hic locus.

CAPVT SEXTVM.

Eleemosynam, orationē & ieiunium fideles discretius exequantur, atq; obsequij diuini formulas absq; omni tristitia, cupiditate ambitionis, sollicitudine ac ostentatione faciant.

A Tendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt vidamini ab eis: alioquin, mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cælis est.

Pro iustitia Græci codices habent *ἰλειμοσύνη*, id est, eleemosyna, quamvis Matthæus scripserit *δικαιοσύνη*. hoc est, iustitiā vestram, vtpote quæ morales virtute in se complectitur omnes, vel quia iustum est, vt miscro nostro foueamus beneficio: & inde à iustitia ad specia-

Ies etiam virtutes descendit, eleemosynam, orationem, & ieiunium. Vult autem & quæ bona facimus, bene etiam ea faciamus, finem illis præstituentes, non laudationem hominum, sed Dei honorificationem: alioqui recepta ab hominibus sperata mercede, nullam nobis sperare apud Deum & patrem celestem.

Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocrite faciunt in synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, & receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua: ut sit eleemosyna tua in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

† De pec.
dist. 3. ca.
Cauendū
nobis.

Quia prædixerat discipulis: Nisi iustitia vestra abundauerit plusquam Phariseorum, nunc qualis sit Phariseorum iustitia, & qualis esse suorum velit declarat. Pharisei enim, quos hypocritas vocat, daturi eleemosynam, proclamari tubis curant, quo tempore, vel hora, sit ab illis danda, ut laudem inde venetur hominum. Tu verò inquit, Christiane, noli tuba canere ante te, id est, quod facturus es, si fieri potest, clam homines facito: imò nesciat dextera tua quid faciat sinistra, id est quod potes, etiā & proximos lateat. Neq; verearis ut incognita eleemosyna tua tibi pereat. Nam etsi homines latet, Deum tamen patrem tuum minimè latet, qui quod in tenebris facis, videt & remunerabitur. Sed nec solum eleemosynam, imò quodcūq; opus feceris bonum, debet sinistra nescire.

Et cum oratis, nō eritis sicut hypocrite, qui amant in synagogis & in angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

Et oratione quoq; opus reipsa bonum, bene fieri vult, primum ut quod fieri potest, clam fiat, & in cubiculo, clausoq; ostio, id est, nullam in ea spectemus gloriam, propositamq; habeamus videntium hominum laudationem. Hoc est enim verè clam & clauso ostio orare, si Dei tantum laudem in oratione quaeris. Nā qui ut ab hominibus videatur

videatur

videatur orat, quemadmodum Pharisei, nihil est, quod
ultrà quærat. Te autem, clam orantem, à Deo merces
æterna manet. Vel intrare cubiculum & clauso ostio o-
rare, est corde & cogitatione, potius quàm voce orare,
vt Hieron. Sed mihi videtur inquit, hoc magis esse præ-
ceptum, vt inclusa pectoris cogitatione, labijsque com-
pressis, oremus dominum, quod & Annam, in regum
volumine fecisse, legimus. † Labia inquit eius, tantum
moueantur & vox illius non audiebatur.

†. Reg.
1. c.

Orantes autem nolite multum loqui, sicut Ethnici faciunt.
Putant enim quoddam multiloquio suo exaudiantur. Nolite
ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid opus sit
vobis, antequam petatis eum.

Non longas preces, vt malè hîc nonnulli putant Chri-
stus damnat, qui assiduus fuisse legitur in oratione: &
Paulus iugiter orare nos vult: Sed breuè ac bene com-
positam orationè, incondito multiloquio præfert: tollit
quæ à nobis errorem Ethnicorum, qui nisi longam ora-
tionem habuerint, nisi longis ambagibus dijs suis iudi-
cauerit, cuius rei egeant, & ignoraturos illos, & se non
exaudiendos putant. Non sic autem pater noster, qui &
indigentia nostrè nusquam nescius, vel antequam quid
eù petamus, paratus est, quia pater est, orantibus largiri.
Breuem autè modum orandi docet, non longiores pre-
ces tollens, sed vt habeamus orationum nostrarum ve-
rum exemplar, non quoddam prolixitatem breuitatemq;
attinet: sed vt omnes nostræ petitiones, ad harù septem
aliquam referantur: alioqui CHRISTVS apud Ioan-
nè aliud atq; aliter oràs, & pleriq; sancti malè orallent.

Sic ergo vos orabitis. † Pater noster qui es in cælis, sanctifi- † De pœ-
cetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat volun-
tas tua sicut in cælo, & in terra. Panem nostrum super sub-
stantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra,
sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos in-
ducas in tentationem, Sed libera nos à malo. Amen.

† De pœ-
niten.
dist. 3. ca.
De quo-
tidianis.
Luc. 11. a.

Cùm pleriq; paraphrases multas, & commentationes
dottas ac pias in hâc Christi orationè ediderint, super-
fluum arbitramur, diutius in ea explicanda immorari.
Tantù in his quæ digna videbuntur explanatione immo-
rabimur.

rabimur . Patrem igitur ipsum , inuocantes nos illius filios cōfitemur , ideo vt digni tali patre simus , iuxta illius præcepta cōuersemur . Qui enim , prauè viuens , Deū vocat patrē suū , & in Deū & in seipsum mentitur . Nostrū autē vocamus patrem , vt agnoscamus nos omnes fideles , inter nos mutuò esse fratres . Sanctificetur nomen tuū . Sanctificari propriè , sanctiusq; reddi nomē Dei sanctissimū non potest . Est igitur hic sanctificari quod alioqui sanctissimū est , tale orbi vniuerso innotescere & clarificari : ita vt sanctificari , sit propriè glorificari , & per nostram claram conuersationem , apud cūctos magnificari . Adueniat regnum tuum . Ante Christum natum regnum mortis & diaboli principatū obtinebat : & quam Christo pro nobis mortuo ex parte labefactatum sit , in plerisque tamen hominum vitio regnat adhuc . Idcirco precari nos vult , vt adueniat in nos regnū Dei , id est , quod Paulus ait , vt non regnet peccatum in vestro mortali corpore , vt obediat concupiscentijs eius . Sed ipse Deus in nobis regnet : vniq̄ue illi soli in quibus quæ præcipit pareatur & nobis . Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra : Id est , sicut August. in sermone Domini in monte ait : Quemadmodum in cælo , id est , in sanctis & iustis , qui cælum , sedesq̄ue Dei dicuntur , voluntas tua fit : Ita in terra , hoc est , à terrestribus peccatoribus , ad te reuersis fiat . Vcl intellige , quemadmodum in cælo , post apostatæ angeli ruinam , planè tibi obeditur , nullò iam repugnante , ita omnem aufer terrenorum hominum repugnantiam : vt tibi planè omnia atque ex animo obediant sicut cælestia ita & terrestria . Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie . Pro supersubstantialem Græcè est *ὑπερσυστασιος* , quod significat & crastinum , & quotidianum . Hieron. & Cypria . de pane cælesti , qui Christus est , hunc panem interpretatur . August. & Chrysostr. de pane corporali intelligunt . Aduertendum autē est , quòd more Hebræorum , omnis cibus & potus , ad vitā necessarius , nomine panis & aquæ intelligitur . Nec incongruum est , nos hac oratione doceri à Christo quomodo bona temporalia querere debeamus , quæ dicēdo : Da nobis hodie , vult nos in diem postulare , vt ne nimis solliciti de crastino , in multos dies nobis

nobis præparemus, sed certi nos esse curę patri cœlesti, qui etiã passeres fame perire nõ sinit, cõtenti simus hodiernum panem postulare, cras crastinum petitori: Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Metuenda vox Christianis, qui insensissimo sunt erga fratres animo, neque vllã eis remittere volunt iniuriam. Certi enim esse debent, ex hac orandi forma, quã nobis Christus præscripsit, unquam remissum iri nobis à Deo delicta nostra, nisi vicissim aliena remiserimus. Et quia nihil tam inuitè plerique faciunt, quã vt acceptam iniuriam ex animo remittant, visum est pulchrum, eisq; metuendũ locũ ex Ecclesiastico adducere. Inquit enim cap. 28. ✠ Qui vindicari vult, à dño inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecãti tibi peccata soluetur. Homo homini reseruat iram, & à Deo querit medelã? In hominẽ similem sibi, non habet misericordiam, & de peccatis suis deprecatur? Ipse dum caro fit, reseruat irã, & propitiationẽ petit à Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Et ne nos inducas in tentationẽ. Varię sunt tentationum species. Vna probationis, qua, afflictionibus, pro nostra salute, tẽtat nos Deus. De qua Iacobi. 1. ✠ Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis: scientes quod probatio fidei vestrę, patientiam operatur. Alia est tentatio seductionis, quę ad peccatum trahit, quę est à mundo, carne, & diabolo. Et in hac tentationẽ dicitur inducere Deus, quò modo & indurãre, cum nostris exigentibus commertis (vt à peccato peccatum attrahi solet) in diuersa nos flagitia labi sinit. Et hanc Christianos deprecari iubet, hac orationis forma Christus. Sed libera nos à malo. Chrysostomus malo hic sumit substantiuẽ, pro diabolo. Græcè ἀπὸ τοῦ πόνου, Id est, ab improbo illo, & vteratore, hominumq; tentatore diabolo. Si quis neutro genere sumi cõtendat: vt sit sensus: Libera nos ab omni re mala, quę ad Dei offensam perducere nos queat, non multum laboro. Amen. Vox est Hebręa saluatori nostro frequens vsurpata, confirmationis aduerbium. Ad coronidem autẽ huius orationis Græci addũt: Quia tuum est regnum, & tua potentia in secula seculorum, Amen.

✠ Eccl.
28. a.

✠ Iac. 1. a.

✠ S;

† Mar. 11. † Si enim demiseritis hominibus peccata eorum, dimittes
 d. & vobis pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non
 Eccl. 28. a. dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis pec-
 cata vestra.

Confirmatio est illius particulæ: Dimitte nobis debi-
 ta nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:
 quam etiam confirmant illic adducta ex Ecclesiastico.

Cum autē ieiunatis, nolite fieri sicut hypocrite tristes. Ex-
 terminat enim facies suas, ut appareat hominibus ieiunan-
 tes. Amen dico vobis, quia reeperunt mercedem suā. Tu

† De sacr. autē cum ieiunas, unge caput tuum, & faciē tuā laua, ne
 vnctio. ca. videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo, qui est in ab-
 2. sōso, & pater tuus qui videt in absōso, reddet tibi.

Candidē purēq; fieri ieiunium vult Christus, sicut & eleemosynam & orationē absq; vlla gloriolæ hominum venatione, quod facere solent pharisæi & hypocrite, qui vt appareant hominibus ieiunantes, tristi ac mœsto vultu semper incedunt, & facies suas exterminant: Græcē δ̄ φαρῖσαῖον quod significat demoliri, corrumpere. Sunt enim qui faciem suam fūco oblinunt, vt nitidior appareat, sunt qui contrā, vt tristior, quomodo & Pharisæi, qui fūcis vultū macerantibus, & iugas contrahentibus, utebantur, quo tristiores apparerent, quasi ieiunio & macie confecti. Contrā autē nos iubet Christus facere. Tu autē inquit, cum ieiunas, unge caput tuū, & faciē tuā laua, non quod re vera hæc facere iubeat, sed quod læti ac delicati hominis sit, faciē lauare, & preciosis vngi vnguentis. Tu contrā inquit, cum ieiunas, unge caput tuum, & faciē laua, id est, præ te fer lætum atque hilarem vultū, ne videaris hominibus ieiunans. Satis q; tibi sit, si id quod clam hominibus facis, pater tuus cœlestis videat, qui licet nunc nos latet, videt tamen quid agas, tibiq; mercedem reddet. Græci hic addunt in propatulo, coram scilicet angelis, sanctisque omnibus.

† Lu. 12. d † Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi erugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autē vobis thesauros in cœlo, ubi nec erugo, nec tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. Ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.

A terrenis diuitijs, quæ & corruptionis vitio, & furû rapinæ sunt obnoxie, ad cœlestes nos subleuat, solas veras solidas quæ diuitias, quæ æruginem non ferunt, neque tineæ aut furibus sunt obnoxie. Cùm autem ærugo vitium sit rubiginis in ære contractum, quo quidem ære olim conflari moneta solebat: tineæ autem, vermiculus sit, qui serè vestibus asseruat, & inclusis innasci solet, vestes tandem corrodens, thesaurizare nos vetat, & pecunijs, & quacunque alia supellectile.

† *Lucerna corporis tui est oculus tuus: Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebræ sint, ipse tenebræ quantæ erunt.* † Luc. 11. 35

Oculus lucerna corporis dicitur, vt quem admodum lucerna noctis, ita, munia nostra peracturis, nobis præluccet. Quòd si oculus fuerit nequam, Græcè πονηρός, id est, prauus & vitiatas: Totum corpus tenebrosum erit, ac mediâ etiã luce velut in tenebris ager *μεταφυσικῶς* autem hic omnem vitæ nostræ decursum intelligit. Per oculum, mentem intentionem quæ acta vitæ omnia dirigit. Quæ si lucida fuerit, id est, pura, nullaquæ affectione praua vitiatâ, totum corpus, id est, omnis vita nostra lucida est, pura & recta, quæ tota pendet & bona mente & intentione. Vt autem promptiores nos reddat, ad seruandum mentis candorem, & integritatem, si lumen inquit, quod in te est, tenebræ sint: hoc est, si mens potior superiorque nostri portio, quæ tota à Deo candida, & lucida condita est, in tenebras euaserit, & obscurata vitijs fuerit, ipsæ tenebræ quantæ erunt, Id est, sensus carnalisque affectio, quæ præ mente obscura tota est, quantas habitura est tenebras.

† *Nemo potest duobus dñis seruire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget, aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & mammonæ.* † Lu. 16. 6

Vt omnem à coaceruandis diuitijs animi nostri curam auertat, vulgata parcemia vitur: Nemo potest duobus dominis seruire. Quod sane serè vbique verum est. Nunquam enim ita similibus moribus duos dominos inuenias, quibus ad vtriusque, arbitrium ex animo seruire seruus

seruus valeat: aut quibus æquè idem affectus seruus sit. Hac vulgata ergo paræmia probat, non posse nos seruire Deo & mammonæ, id est, vacare rebus cœlestibus, & coaceruandis diuitijs totos intendere: Non enim vetat diuitias simpliciter habere, sed vt ne mammonæ seruiamur, neq; diuitiarum serui simus. Sumus aut, dum à Dei cultu, atq; amore, ab illa cura nos abduci sinimus.

¶ Lu. 12. e Ideo dico vobis, ¶ ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis: neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quàm esca, et corpus plus quàm vestimentum?
 1. Pet. 5. b
 Psa. 54. d Respicite volatilia cœli, que non serunt neque metunt, neque congregant in horrea, et pater vester cœlestis pascit illa. Nonne vos magis plures estis illis?

Non vult hoc loco, pigros nos, & ociosos esse, neque non pro victu laborate, sed vetat ita anxie sollicitos esse (quod *μεριμνῶν*, significat) pro rebus necessarijs temporalibus, vt abducamur à spiritualibus, quasi non curæ simus patri cœlesti, ac non ille his quos condidit, quod se dignū est faciētibus, victum suppeditaturus sit: quod probat hoc argumento: Nonne anima plus est quàm esca, & corpus plus quàm vestimentum? id est, qui dedit nobis potiora, corpus scilicet, ac vitā, nunquid & escam largiturus est, qua alantur, & vestimētum quo tegantur, se petentibus? Idque probat primū de esca, sumpta à volucris animalibus similitudine, quibus cum neque ferant, neque metant, de victu pater cœlestis prouidet. Quod cum ita sit, & ipsi multo præstantiores sitis, Deoque chariores, suppeditabit quoque & vobis victum, se petentibus: qui & escam dat pullis coruorum illū inuocantibus, quādiu vt ferunt, à suis deseruntur parētibus. *Quis autem vestrum cogitans, potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum?*

Hoc rursus ait, ad tollendam nimis anxiam de victu sollicitudinem, quasi ea non patri cura sit de nobis. Nemo inquit, vestrum cogitans Græcè *μεριμνῶν*, id est, cogitabundus, & quamuis ea de re anxie sollicitus, potest adijcere ad staturā suā, & corporis magnitudinē cubitū vnū. Et tamē penè incogitātibus vobis, ad iustā magnitudinē crescere, vos facit pater cœlestis: Ita vt indubiè absque

absque anxia nimis vestra de victu sollicitudine, vos aliturus est.

Et de vestimentis quid solliciti estis? † Considerate lilia agri, † Lu. 12. d. quomodo crescunt, Non laborant neq; nent. Dico aut vobis, quonia nec Salomon, in oi gloria sua, coopertus est, sicut vnu ex istis. Si enim fœnũ agri, quod hodie est, & cras in clibanũ mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos modicæ fidei?

Ducta à lilio & fœno metaphora, prohibet anxiam nimis de vestitu curã: quòd lilia agri sine vlla sollicitudine, & fœnũ quod citò marcescit, sic etiã præclare vestijt Deus, vt naturalis ille à Deo ornatus, omnem exuperet vestiarium Salomonis cultum, tanto hominũ studio & artificio elaboratũ. Quòd si rationis sensusq; expertia, tantæ sint Deo curæ, vt victũ illis & vestitũ prouideat, quantò magis vobis prouisurus est, viri pusillæ fidei?

† Nolite ergo solliciti esse dicentes: quid manducabimus, † Lu. 12. d. aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Querite ergo primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.

Rursum anxiam nimis *μεριμνήετε*, victus vestitusq; curã, Christianis intercedit. Hæc enim inquit oia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quòd his indigetis. Ne verò prætextu fiduciæ in Deum, totos dies stertamus, nihilq; agamus ociosi, subdit: Querite ergo primũ regnũ Dei & iustitiam eius. i. querite ergo primũ vt iustos vos reddat Deus ex impijs, ac demũ regno suo dignetur. Id enim primũ præcipuumq; est qd spectare in suis petitionibus Christianũ oportet. Cætera em ad victum necessaria sunt nobis in hac vita, velut adminicula ad regnũ illud cõsequendũ: vt scilicet, quod naturæ sufficit, aliti vestitiq; studiosis, ac secundũ Deũ actionibus misericordiæq; operibus intenti, tandẽ regnũ illud cõsequi possimus: qd qui præcipuũ daturus est, & reliqua quoq; cõcedit. Ideo addit: & hæc oia adijciẽtur vobis.

† Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies † Luc. ibi. sollicitus erit sibi ipsi.

In oratione dñica docuerat nos orare, Panẽ nostrum quotidianũ à Deo postulare, quantum scilicet nobis in

D singu-

singulos dies sufficit, id est, sufficit si hodie laboratis pro hodierno victu: Ita nunc penè idem dicit, quasi diceret: sollicitus est vestri Deus qui animantium sollicitus est, & vegetatiorum, & quotidianum vobis panem postulantis non denegabit. Vt quid ergo anxie felicitati estis de crastino, cum vobis ille, in diem suffecturus sit. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Id est, nolite solliciti esse pro die crastina, pro qua cras postulabitis. Sufficit diei malitia sua.

CAPVT SEPTIMVM.

Iudicaturus proximi vitium, ex festuca & margarito mensuret iudicium, ad quod discernendum oratione opus est, & operibus non falsis & mendacibus, sed iuxta sanctorum verba ambulandum & operandum.

† 2. q. 1. ca. Deus omnipotens. Luc. 6. f. **N**olite iudicare & non iudicabimini, nolite condemnare & non condemnabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, † & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

Rom. 14. Non hic sumitur iudicare, prout iudicare significat actum iudicij iustitiæve exercere: sed pro eo quod est temerè de aliquo pronunciare. Nā vt inquit Augu. de colaco. 4. c. sensu euangelistarū: Hoc loco nihil aliud præcipi existimo, nisi vt ea facta quæ dubiū est quo aīo fiant, in meliorem partē interpretemur, & nobis ignota nō iudicemus, Luc. 6. f. id est, tanquā prima condemnemus. Iudicare enim pro cōdemnare frequens est, iuxta illud Euangelicū. ✠ Qui nō credit, iā iudicatus est. Curiositatem ergo aut inuidentiā aliorum, qui facta alterius excutiunt, damnat hoc loco Christus. Similiter & sequentibus verbis: Nolite condemnare, & non condemnabini. Quæ verba Græcè hoc loco desunt: & videtur huc translata ex. 6. ca. Luc. Quod verò addit Matthæus: Non iudicabimini, non condemnabimini, ne putes quod sententiā iudicij diuini effugiamus, per hoc quod temerariū de alijs iudiciū non feramus, si alia ipsi, Dei correptione & iudicio digna, fecerimus. Sed quoniā qui procliuēs sunt ad peccatam de alijs iudicandum & suspicandum, ipsi quoque ferè ab alijs malè audiunt, aliorumq; sinistra suspitione & ipsi subiacent. Ideoque inquit **CHRISTVS**, Si vultis ne